

ОСОБЛИВОСТІ ФАХОВОЇ МОВЛЕННЄВОЇ ВЗАЄМОДІЇ З ІНОЗЕМНИМИ СТУДЕНТАМИ В МУЗИЧНОМУ ЗВО

Лариса Дузь

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов
Одеської національної музичної академії імені А. В. Нежданової
вул. Новосельського, 93, м. Одеса, Україна
orcid.org/0000-0003-4507-9018
e-mail: larisa.duz@gmail.com

Анотація. Стаття присвячена актуальним лінгводидактичним підходам, що відповідають на виклики надзвичайних умов, ґрунтуються на розвинених досягненнях комунікативної лінгвістики, ураховують специфіку ЗВО й орієнтуються на фахові потреби студентів залежно від кваліфікаційного рівня отримуваної ними освіти. Увагу зосереджено на значенні теорії мовленнєвих актів і її впливі на розвиток сучасної гуманітаристики, зокрема лінгводидактики. За методологічну основу лінгводидактичного дискурсу прийнято трактування мовленнєвого акту як руху інтенцій мовця в комунікації. Об'єктом дослідження є реальні фахові ситуації вокально-педагогічної комунікації в музичному ЗВО. Означено об'єктивні відмінності фахової та лінгводидактичної взаємодії з іноземними студентами. Обумовлено доцільність деталізованої класифікації вокально-педагогічних мовленнєвих актів. Простежено рух провідних комунікативних інтенцій педагога та їх реалізацію через мовленнєві акти. Визначено типологію висловлень вокального педагога за частотністю вживання у фаховому мовленні. Вивчено мовні засоби досягнення ілюктивної сили вокально-педагогічного висловлення в процесі індивідуального вокального уроку й відповідність аудитивних актів і фахових психофізичних реагувань іноземного студента до мовленнєвих інтенцій педагога. Підкреслено значення лінгводидактичних матеріалів професійного спрямування за умов дистанційного навчання для досягнення перлокутивного ефекту вокально-педагогічних висловлень. З'ясовано функційне значення вокальних термінів і професіоналізмів у ситуаціях фахової взаємодії й у мовній підготовці іноземців. Мотивовано доповнення визначень мовленнєвого акту (як здійсненого відповідно до принципів і правил мовленнєвої поведінки, прийнятих у цьому суспільстві) поняттям прийнятності в певній фаховій спільноті.

Ключові слова: усна фахова комунікація, вокально-педагогічне мовлення, ілюктивна сила, перлокутивний ефект, професіоналізми.

PECULIARITIES OF PROFESSIONAL AND SPEECH INTERACTION WITH FOREIGN STUDENTS IN A MUSIC HIGHER EDUCATION INSTITUTION

Larisa Duz

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Foreign Languages
Odessa National Academy of Music named after A. V. Nezhdanova
Novoselskoho Str., 93, Odesa, Ukraine
orcid.org/0000-0003-4507-9018
e-mail: larisa.duz@gmail.com

Abstract. The article is devoted to current linguodidactic approaches that respond to the challenges of emergency conditions, are based on the developed achievements of communicative linguistics, take into account the specifics of higher education institutions and are oriented towards the professional needs of students. Attention is focused on the significance of speech act theory and its influence on the development of modern humanities, in particular linguistic didactics. The methodological basis of linguodidactic discourse

is the interpretation of the speech act as the movement of the speaker's intentions in communication. The subject of the research is professional communicative acts. The objective differences between professional and linguodidactic interaction with foreign students have been identified. The feasibility of a detailed classification of vocal-pedagogical speech acts has been determined. The movement of the teacher's leading communicative intentions and their implementation through speech acts has been traced. The typology of the vocal teacher's statements has been determined by the frequency of use in professional speech. The linguistic means of achieving the illocutionary force of pedagogical expression in the process of an individual vocal lesson and the interaction of the teacher's speech actions with the auditory acts and professional psychophysical reactions of a foreign student have been studied. The importance of professional linguodidactic materials under distance learning conditions for achieving the perlocutionary effect of vocal-pedagogical utterances has been emphasized. The addition of definitions of a speech act (as performed in accordance with the principles and rules of speech behavior accepted in a given society) to the concept of acceptability in a certain professional community has been motivated.

Key words: oral professional communication, vocal-pedagogical speech, illocutionary force, perlocutionary effect, professionalism.

Постановка проблеми. Навчання іноземних громадян у ЗВО України за надзвичайних умов стало викликом часу для лінгводидактив. Зміни, яких зазнає фахове навчання, зокрема музичної галузі знань, у зв'язку з проведенням роботи в дистанційній і змішаній формах, потребують оновлень у викладанні мовних дисциплін, наприклад, таких як «Українська мова для іноземців» та «Українська мова як іноземна (за професійним спрямуванням)». Актуальні лінгводидактичні підходи пов'язані з розвиненими досягненнями загальної лінгвістики, психо- й соціолінгвістики, ураховують специфіку вишу й орієнтуються на фахові потреби студентів залежно від кваліфікаційного рівня отримуваної ними освіти.

Сучасна лінгвістика беззаперечно зараховує до своїх визначних досягнень теорію мовленнєвих актів. Крім впливу на розвиток соціо- та психолінгвістики, у XXI столітті вона живить лінгвістично-філософські, семіотичні, лінгвопрагматичні ідеї. З погляду новітньої філософії, теорія мовлення забезпечила «своєрідність напряду лінгвістичної філософії як аналітичної філософії, що полягає в аналізі звичайної мови, мовної реальності» [1, с. 332].

Теорія мовленнєвих актів лежить в основі конкретних досліджень у галузі лінгводидактики. Підґрунтям новітніх лінгводидактичних методик є розуміння мовних дій як мовного спілкування, а мовленнєвого акту – як комунікативного. Поняття мовленнєвого акту, обґрунтоване в теорії Дж. Остіна, трактується як цілеспрямована мовленнєва дія, котра здійснюється відповідно до принципів і правил мовленнєвої поведінки, прийнятих у цьому

суспільстві. Останніми роками дослідники комунікативної лінгвістики мовленнєвий акт уважають «елементарною складовою спілкування, одиницею руху інтенцій мовця в комунікації», «одиницею соціомовленнєвої поведінки, котру розглядають у межах прагматичної ситуації» [2]. Слова, символи, знаки, речення розглядаються теорією як блоки взаєморозуміння між людьми, які мають намір спілкуватися. Увага переноситься зі значення мовних одиниць на мовленнєві смисли, які виникають у комунікації між конкретними людьми за визначених ситуацій. Центр досліджень переходить від слів у їхньому словниковому, нормативному значенні до мінливого смислу висловлень мовця, його психологічного стану й інтенцій у межах конкретної ситуації. Інтерес дослідників викликають нюанси слововживання в контекстах, тобто ситуаціях реальної мовленнєвої комунікації.

Відповідно до теорії, основні типи висловлення є констативами, що описують чи означають ситуацію стосовно її істинності чи хибності, і перформативами, які виявляють ставлення, думки, почуття, емоції мовця в конкретному мовленнєвому акті. Завдяки тривалим розробкам послідовники теорії мовленнєвих актів доповнили й деталізували типологію. Наприклад, система Дж. Серля та Д. Вандервекена пропонує такі класи: 1) асертиви (репрезентативи), метою яких є судження про стан речей, констатації, сумніви, прогнозування, 2) директиви, які мають на меті створення тиску на адресата, схвалення його до певних дій, 3) комісиви, які втілюються в зобов'язаннях та обіцянках адресатові, 4) експресиви, які демонструють психічні стани та емоції, 5) декларативи, за

допомогою яких чинять вплив на соціальні стосунки комунікантів. Серед дослідників історичних аспектів теорії існує думка про недоцільність розширення таксономії мовних актів: «При розподілі класу на два підкласи, на якому б рівні цей розподіл не проводився, завжди можливо вказати ознаку розподілу й розділити всі засоби на два підкласи. Тому, виходячи з того, що комунікативні акти є фрагментами комунікативної ситуації, стає можливим їх типологізувати, беручи за основу узагальнену дихотомічну систему комунікативних актів» [3, с. 13–14]. Водночас прагмалінгвістичні дослідження сучасних мовленнєвих реалій доводять доцільність виділення нових типів висловлення, зокрема таких як рекомендатив, імплементатив, проклеїматив, інтегратив-інспіритив, дескриптив, концесив-дозвіл і концесив-заборона тощо [4; 5, с. 99–101].

Принциповим теоретичним положенням є категоризація мовленнєвих актів за різновидами, якою виділено три з них: локутивні, тобто інформативні висловлювання, ілокутивні, що наділені певною силою, передають почуття й емоції, виказують намір мовця й у повсякденні користуються тональностями, наприклад тоном попередження. Перлокутивні акти справляють цілеспрямовану послідовну дію думками, виявом почуттів чи уяви. На позначення цілісного поєднання кількох завдань-компонентів, а саме: мети висловлювання, психологічного стану мовця, кореляції соціального статусу продуцента мовлення та реципієнта, зв'язку висловлювання з інтересами адресата – введено поняття ілокутивної сили [4, с. 243]. Водночас успіх мовної дії адресанта, яка реалізується у вербальній або невербальній реакції адресата, означається як перлокутивний ефект, котрий полягає в зміні поглядів, взаємин, уявлень, поведінки адресата під впливом висловлювання [4, с. 243; 5, с. 98–99].

Отже, мовленнєвий акт є складним утворенням, що зумовлене нормативними соціальними, психологічними, етичними, а також ситуативними поведінковими факторами. У контексті лінгводидактичного підходу важливо, що мовленнєва дія, позначена інтенціональністю, цілеспрямованістю й конвенціональністю, тлумачиться як складник двосторонньої комунікативної взаємодії [2]. Тобто мовленнєва комунікація передбачає

участь у ній того, хто говорить, і того, хто слухає; мовленнєвий акт мовця викликає аудитивний акт слухача, що стає його комунікативною дією в певній ситуації спілкування. Долучення до трактування мовленнєвого акту фізичної компоненти, зв'язку між адресантом та адресатом, тобто мовцем і слухачем, унаочнює прагматичний аспект мовленнєвої взаємодії в трьох компонентах: говоріння, сприйняття мовлення та його розуміння [6, с. 102].

Мета і завдання статті. Аналіз наукових джерел за обраною темою доводить, що проблемами мовленнєвої комунікації перебувають у центрі уваги сучасної гуманітаристики. Зі значного обсягу літератури ми виділили методологічні положення, які мають пряму дотичність до визначеної нами дослідницької мети. Однак констатуємо брак науково-методичних досліджень фахової міжкультурної мовленнєвої взаємодії в галузі вищої музичної освіти. У зв'язку з цим мету дослідження бачимо у визначенні специфіки фахової та лінгводидактичної комунікації з іноземними студентами, які навчаються за спеціальністю «Сольний спів». Завданням статті є визначення методологічних підвалин сучасних пошуків у галузі професійної лінгводидактики, уточнення теоретичних тверджень у зв'язку з практикою фахової мовленнєвої взаємодії вокальних педагогів та іноземних студентів, аналіз новацій фахової мовленнєвої й навчальної мовної взаємодії з іноземними студентами музичних спеціальностей, зіставлення дистанційних лінгводидактичних підходів з досягненнями аудиторного періоду.

Предмет та об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є фахові ситуації музичного закладу вищої освіти (далі – ЗВО). Предмет дослідження – фахові комунікативні акти вокально-педагогічної комунікації.

Виклад основного матеріалу дослідження з обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Досліджуючи академічну співацьку традицію в Україні, професор Київської музичної академії України В. Антонюк називає найпершим принципом української вокальної школи індивідуальний підхід до кожного учня [7, с. 13]. Авторка зазначає, що його реалізація здійснюється через комплекс вокальних методів, серед яких названо, зокрема, показ і наслідування, пояснення, порівняльний аналіз. На нашу думку, згадані методи є загальнопедагогічними, і їх дієвість

у сучасному вокальному академічному середовищі уможлиблює синергія вокального викладання та професійної лінгводидактики, зокрема, для іноземців. Для з'ясування спільних завдань фахового й мовного навчання в музичному ЗВО розглянемо практичну дію деяких з указаних методів.

Вокальними педагогами визнано, що на початковому етапі академічного співацького навчання ефективними є прийоми показу й наслідування. Завдяки цьому методу учень може зчитати манеру педагога (тембровий характер, манеру звукоутворення й подачу звукового матеріалу), а далі її калькувати [7, с. 25; 8, с. 140]. Зауважено, що існують застереження щодо використання методу наслідування в подальшому навчанні, оскільки він загрожує несвідомим копіюванням студентом тембру голосу викладача. Для розкриття творчого виконавського індивідуального потенціалу конкретного студента, тобто на другому етапі академічного вокального навчання, рекомендується використовувати метод пояснення. Проте, виходячи з академічної практики, педагоги визнають, що метод пояснення не завжди досягає результату навіть у роботі з рідномовними студентами-вокалістами. У зв'язку з цим у вокальній педагогіці висунуто думку про дієвість методу пояснення щодо «інтелектуально розвинених вокалістів» [7, с. 27], тобто на індивідуальних фахових заняттях з окремою категорією студентів.

Наші спостереження дають підстави твердити, що застосування фахового пояснення зазнає значних труднощів у практиці вокального викладання іноземним, особливо китайським, студентам. Причини полягають у їхній неготовності до повноцінного мовного спілкування за фахових ситуацій, у неволодінні фаховою термінологією. Через це педагоги зауважують стан емоційно-психологічного напруження китайських вокалістів-початківців, скутість їхніх органів дихання й голосоутворення, що унеможлиблює виправлення недоліків співу.

На відміну від індивідуальних уроків з музичних спеціальностей, лінгводидактичні заняття проходять в академічних групах, кількісний і якісний склад яких варіюється в межах 7–13 іноземних студентів різного рівня мовної підготовленості, мовних здатностей і мотивованості до мовного навчання.

За таких умов викладачам мовних дисциплін доводиться шукати особливі лінгводидактичні способи сприяння фаховому вокальному навчанню, спираючись на актуальні методологічні дослідження й ураховуючи особливості музичного навчання.

Зрозуміти специфіку процесу академічних занять із сольного співу допомагає їх аналіз відповідно до теорії мовленнєвих актів. За нашими спостереженнями, практика фахової взаємодії вокального педагога та студента позначена двома визначальними рисами: динамічністю й постійною зміною комунікативних ролей. Першою особою фахової комунікації визначаємо педагога, зусилля якого спрямовані на двоєдину мету: виконання конкретного вокально-педагогічного завдання та врахування індивідуально-психологічної своєрідності учня. На фахових вокальних уроках ми відзначаємо високу когнітивну й емоційно-психологічну активність вокальних педагогів: з лінгвістичного погляду, вони постійно формулюють фахові повідомлення й обирають комунікативні ходи. На уроках, метою яких є розучування нових творів з пофразовим розбором, переважають ілокутивні мовленнєві акти. Аналіз фахової комунікації на індивідуальних вокальних уроках ОНМА ім. А. В. Нежданової показав, що комунікативний намір у взаємодії з іноземними студентами реалізується ілокутивними актами опису, твердження, а також переконання, поради, рекомендації. Провідні цільові інтенції, маніфестовані педагогами в мовленні, виражаються констативами, а також директивами, тобто актами спонукання, що мають на меті ініціювати відгук учня, досягнути його реагування.

Згідно з теорією мовленнєвих актів, інтенціональність мовлення перевіряється виникненням перлокутивного ефекту. Проте у випадку музично-педагогічної взаємодії вираження перлокутивного ефекту не є мовленнєвим. Оскільки мета занять з музичних спеціальностей полягає у вирішенні фахових завдань, тобто виробленні музично-виконавських навичок і вмінь, студент має реагувати фаховими діями, тобто якістю звуку, виконанням технічної чи художньої задачі. Це означає, що для фахової музичної комунікації істотним є перехід говоріння педагога до вокальних дій учня. Можна стверджувати, що, відповідно до теорії комунікації,

сенси музично-педагогічної взаємодії полягає в процесі перекодування вербальної дії педагога в невербальні фахові акти студента, котрий має перетворити словесні рекомендації педагога у фізичні дії свого дихального й голосового апарату. Отже, педагог має на меті викликати адекватну психофізичну інтенцію учня. Від точної інтерпретації мовлення педагога й адекватних реагувань на них залежить ефективність уроку та фахового розвитку учня. Зворотній процес, а саме перехід невербального фахового акту студента в план вербальних реагувань педагога, продовжує фахову вокально-педагогічну комунікацію.

Проаналізований нами етап фахового вокального уроку є найскладнішим для іноземних, зокрема китайських, студентів підготовчого та першого курсів. Тому в період аудиторних занять у вокальну педагогічну практику запроваджувалися заняття за участі третього активного учасника академічної комунікації. Зазвичай ним ставав китайський студент-старшокурсник, який володів рідною мовою учня чи її діалектом, належав до класу цього педагога й добре знав його методику, а також мав фахові успіхи. Спілкування з іноземним вокалістом-початківцем за активної участі його співвітчизника-старшокурсника давало педагогові змогу, проводячи урок, зосереджуватися на змісті мовлення, будувати його, мінімально адаптуючи, і досягати інтенціональності мовленнєвих адресувань, не знижуючи рівня фахових вимог у зв'язку з мовним рівнем студента молодших курсів. Аналізу цієї ефективної форми академічної вокальної комунікації ми присвятили окреме дослідження [9].

Доводиться констатувати, що дистанційна та змішана форми навчання, запроваджені під час пандемії Covid-19 та актуалізовані за обставин воєнного часу в Україні, створили перепони для участі третього учасника в академічних вокальних заняттях і, таким чином, ускладнили фахове навчання іноземних вокалістів-початківців. Реагуючи на виклики часу й фахові потреби здобувачів, лінгводидакти працювали над поповненням навчальних матеріалів індивідуальними завданнями для всіх категорій студентів, над урізноманітненням видів навчально-методичної роботи позааудиторними формами для мовно обдарованих студентів, над запровадженням наукових міждисциплінарних під-

ходів до вирішення фахових музично-виконавських проблем конкретних студентів тощо.

Так, у тематиці он-лайн занять з курсу «Українська мови як іноземна (за професійним спрямуванням)» для студентів-вокалістів ОНМА ім. А. В. Нежданової враховано основні проблеми вокальної педагогіки, зокрема такі: «Типи співацького дихання», «Голосовий апарат», «Звукоутворення», «Поза виконавця». Кожна тема розгортається в кількох навчальних аспектах і передбачає також самостійну роботу студента в опрацюванні текстів, виконанні лексико-граматичних вправ і творчих завдань. Характеристиками мовних навчально-методичних матеріалів є лексико-тематичне наповнення, пов'язане з професійним напрямом і специфікою фаху, обсяг функційної граматики, який урахує особливості нефілологічної аудиторії.

Актуальним складником лінгводидактичної роботи є використання словника практичної музичної та вокальної термінології, укладеного авторкою дослідження. Крім загальномузичних термінів, необхідних студентам усіх музичних спеціальностей відповідно до програми навчання в музичному виші, словник містить глосарій специфічних понять, практичної термінологічної лексики, що використовуються на індивідуальних уроках сольного співу. Цей особливий словниковий матеріал охоплює лексеми, які активно вживаються в усному професійному мовленні вокалістів, ототожнюються з термінами, проте мають неномінативний характер.

Як довів наш аналіз, на вокальних уроках у фаховому мовленні педагогів за частотністю використання переважають директиви, які схиляють учня до певних фахових психофізичних дій, констативи, через які оцінюються вокальні дії учня, й експресиви, які виявляють емоційне ставлення до фахових проявів учня в процесі уроку. Серед різновидів мовленнєвих актів директиви об'єднують прохання, поради, розпорядження, накази та мають на меті спонукати студента до певного фахового реагування. Вираженням особливої ілюктивної сили вокально-педагогічних директивів стають дієслова наказового способу, неозначена форма дієслова як наказового способу на позначення обов'язковості дії, а також прислівники. У практичному вокальному глосарії директивну лексику систематизовано за вокально-педагогічними

темами, фахові розпорядження введено до фраз, запропоновано варіанти використання.

Проаналізовані на мовних заняттях, вокальні професіоналізми сприяють фаховій взаємодії іноземного студента й вокального педагога, допомагають іншомовцям розуміти наміри педагога та коректно реагувати на них. Критерієм адекватної інтерпретації стає відповідність реагувань інтенціям педагога, виражена у фахових психофізичних діях співу, а також невідтермінованість, тобто реалізація без посередництва перекладача-старшокурсника. Практика дистанційної лінгводидактики доводить, що робота за фаховими словниковими матеріалами не лише сприяє засвоєнню іноземцями фахового лексикону, а й уможливорює перлокутивний ефект комунікативних інтенцій вокального педагога в процесі фахової взаємодії з іноземним студентом. Доведене практичне значення професіоналізмів, призначених для усної вокально-педагогічної взаємодії, дає підстави доповнити визначення мовленнєвого акту (як здійсненого відповідно до принципів і правил мовленнєвої поведінки, прийнятих у цьому суспільстві) поняттям прийнятності в певній фаховій спільноті.

Висновки і перспективи подальших розробок у даному напрямі. Аналіз фахової

мовленнєвої взаємодії вокального педагога й іноземного студента, здійснений на теоретичній базі комунікативної лінгвістики, дає підстави для визначення специфіки фахової та лінгводидактичної взаємодії з іноземними студентами музичного ЗВО. У ході дослідження розрізнено відмінності об'єктивних параметрів фахового й мовного навчання іноземців, простежено рух провідних комунікативних інтенцій педагога та їх реалізацію через мовленнєві акти, визначено мовні засоби досягнення педагогом ілокутивної сили висловлення в процесі індивідуального вокального уроку, вивчено взаємодію мовленнєвих актів педагога з аудитивними актами й вокальними реагуваннями іноземного студента. На підставі аналізу власного лінгводидактичного досвіду продемонстровано роль професійно спрямованого мовного навчання в досягненні перлокутивного ефекту вокально-педагогічної взаємодії з іншомовцями. Уточнено визначення мовленнєвого акту з урахуванням прагматичних аспектів фахової комунікації. Перспективи подальших досліджень убачаємо у вивченні синергії фахового навчання та мовної підготовки іноземних студентів з урахуванням особливостей музичних спеціальностей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Філософський енциклопедичний словник / за ред. В. І. Шинкарука ; Інститут філософії ім. Г. Сковороди НАНУ. Київ : Абрис, 2002. 751 с.
2. Бацевич Ф. Термінологія комунікативної лінгвістики: аспекти дискурсивного підходу. *Проблеми української термінології. Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2002. № 453. С. 30–34. URL: <https://science.lpnu.ua/terminology/all-volumes-and-issues/visnik-no-453-2002/terminologiya-komunikativnoyi-lingvistiki>.
3. Семенюк-Зюмрютдал І. Теорії мовленнєвих актів у XXI столітті. *International Science Journal of Education and Linguistics*. 2023. Vol. 2. № 5. Р. 10–14. URL: <https://isg-journal.com/isjel/article/view/516/293>.
4. Загнітко А. Сучасний лінгвістичний словник. Вінниця : Твори, 2020. 920 с.
5. Куранова С. І. Основи психолінгвістики : навчальний посібник. Київ : Академія, 2012. 208 с.
6. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ : Академія, 2004. 344 с.
7. Антонюк В. Г. Вокальна педагогіка (сольний спів) : підручник. Київ : Віпол, 2007. 174 с.
8. Сачок В. І. Вокальна підготовка іноземних студентів: мистецько-педагогічні підходи та практики. *Мистецтвознавчі записки : збірник наукових праць*. 2023. Вип. 43. С. 139–144. URL: <https://elib.nakkkim.edu.ua/handle/123456789/5013>.
9. Дузь Л. І. Третій учасник фахових комунікативних ситуацій у музичному закладі вищої освіти. *Мова : науково-теоретичний часопис з мовознавства*. 2021. № 35. С. 79–85. URL: <http://mova.onu.edu.ua/article/view/237837>.

REFERENCES

1. Filosofskyi entsyklopedychnyi slovnyk (2002). [Philosophical Encyclopedic Dictionary] za red V. I. Shynkaruka. Instytut filosofii im. H. Skovorody NANU. Kyiv: Abrys. 751 s. [in Ukrainian].
2. Batsevyeh, F. (2002). Terminolohiia komunikatyvnoi linhvistyky: aspekty dyskursyvnoho pidkhodu [Terminology of communicative linguistics: aspects of the discursive approach]. *Problemy ukrainskoi*

- terminolohii*: Visnyk Nats. un-tu «Lvivska politehnika». № 453. S. 30–34. Retrieved from: <https://science.lpnu.ua/terminology/all-volumes-and-issues/visnik-no-453-2002/terminologiya-komunikativnoyi-lingvistiki> [in Ukrainian].
3. Semeniuk Ziumriutdal, I. (2023) Teorii movlennievkykh aktiv u XXI stolitti [Speech Act Theories in the XXI century]. *International Science Journal of Education and Linguistics*. Vol. 2. № 5. pp. 10–14. Retrieved from: <https://isg-journal.com/isjel/article/view/516/293> [in Ukrainian].
 4. Zahnitko, A. (2020). Suchasnyi linhvistychnyi slovnyk [Modern linguistic dictionary]. Vinnytsia: Tvory. 920 s. [in Ukrainian].
 5. Kuranova, S. (2012). Osnovy psykholinhvistyky : navch. posib. [Fundamentals of psycholinguistics : study guide]. Kyiv: Akademiia. 208 s. [in Ukrainian].
 6. Batsevykh, F. (2004). Osnovy komunikatyvnoi linhvistyky [Fundamentals of Communicative Linguistics]. Kyiv: Akademiia. 344 s. [in Ukrainian].
 7. Antoniuk, V. H. (2007). Vokalna pedahohika (solnyi spiv) : pidruchnyk [Vocal pedagogy (solo singing) : textbook]. Kyiv: Vipol, 174 s. [in Ukrainian].
 8. Sachok, V. (2023). Vokalna pidhotovka inozemnykh studentiv: mystetsko-pedahohichni pidkhody ta praktyky [Vocal Training of Foreign Students: Artistic and Pedagogical Approaches and Practices]. *Mystetstvoznavchi zapysky: zb. nauk. prac. Vyp. 43*. S. 139–144. Retrieved from: <https://elib.nakkkim.edu.ua/handle/123456789/5013> [in Ukrainian].
 9. Duz, L. (2021). Tretii uchasyk fakhovykh komunikatyvnykh sytuatsii u muzychnomu zakladi vyshchoi osvity [The third participant in the profession-specialized communication within a music higher education institution]. *Mova : naukovo-teoretychnyi chasopys z movoznavstva*. № 35. S. 79–85. Retrieved from: <http://mova.onu.edu.ua/article/view/237837> [in Ukrainian].

Дата надходження статті: 16.04.2025

Дата прийняття статті: 28.04.2025

Опубліковано: 30.09.2025